

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Första Kammaren. N:o 32.

Fredagen den 14 maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 10,³⁰ f. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Herr talmannen hemställde, att kammaren behagade besluta, att till behandling företaga de på dagens föredragningslista upptagna ärenden först kl. 1 e. m. och att kammaren följaktligen ville efter ceremonien på rikssalen denna dag vid utgången derifrån åtskiljas, för att åter sammanträda på vanligt rum kl. 1 e. m.

Denna hemställan bifölls.

Till åtlydnad af Kongl. Maj:ts nådiga kallelse afgingo herr talmannen samt kammarens ledamöter kl. 10,⁴⁵ f. m. till rikssalen, der äfven Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet von Krusenstjerna uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Boström att å Kongl. Maj:ts vägnar på rikssalen meddela Riksdagen Kongl. Maj:ts svar på Riksdagens skrifvelse den 10 innevarande maj angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar, blef det nådiga svaret af hans excellens herr statsministern uppläst; hvar-efter ceremonien i rikssalen afslutades och Första Kammaren, enligt förut fattadt beslut, åtskildes vid utgången från rikssalen klockan 11,¹⁰ f. m.

Efter det kammaren åter sammanträdt kl. 1 e. m., föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts denna dag å rikssalen afgifna nådiga svar i anledning af de utaf innevarande års riksdag antagna grundlagsändringar; och skulle detsammans innehåll meddelas Riksdagens kanslideputerade för att iakttagas vid riksdagsbeslutets uppsättande.

Sedan kammaren beslutit att under nästinstundande september, då Hans Maj:t Konung Oscar II regerat i tjugufem år, med anledning deraf till Honom framföra kammarens undersåtliga vördnad och välönskningar genom en deputation, bestående af kammarens talman och vice talman samt tolf bland kammarens öfriga ledamöter, företogs val af ifrågavarande tolf ledamöter i nämnda deputation; och befunnos efter valets slut dertill hafva blifvit utsedde:

herr <i>Bergman</i>	med 66 röster
» <i>Björnstjerna</i>	» 66 »
» <i>von Ehrenheim</i>	» 66 »
» <i>Reuterswärd</i>	» 66 »
» <i>Wennerberg</i>	» 66 »
» <i>Abelin</i>	» 65 »
friherre <i>von Otter</i>	» 65 »
herr <i>Rodhe</i>	» 65 »
» <i>Unger</i>	» 64 »
» <i>von Strokirch</i>	» 62 »
grefve <i>Hamilton</i>	» 61 »
herr <i>Falk</i>	» 60 »

Företogs val af sex suppleanter för medlemmarne i den af kammaren beslutade deputationen vid Hans Maj:t Konungens regeringjubileum; och befunnos, efter valets slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr <i>Wieselgren</i>	med 70 röster,
» <i>Nisser, Martin Samuel</i> ,	» 69 » ,
» <i>Östergren</i>	» 69 » ,
» <i>Odelberg, Theodor</i> ,	» 66 » ,
» <i>Odelberg, Wilhelm</i> ,	» 64 » ,
friherre <i>Klingspor, Carl</i> ,	» 62 » ,

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Vid föredragning af bevillningsutskottets nedannämnda, under gårdagen bordlagda betänkanden:

n:o 26, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1898,

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande deklARATION med Frankrike angående ordnande af de förenade rikenas traktatförhållanden med regentskapet Tunis, och

n:o 28, i anledning af väckta motioner dels om nedsättning af tullen å kaffe dels ock om upphäfvande af samma tull,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 12 och 13 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Herr Cavalli: Jag tillåter mig hemställa, att bevillningsutskottets nu föreliggande betänkande måtte föredragas så, att först föredrages paragraferna i nummerföljd, och, der så erfordras, momentvis, samt derefter utskottets hemställan i de särskilda punkterna.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1.

Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

§ 1.

Herr Ljungberg: Det kunde vara mycket att säga om den behandling, som egnats denna viktiga fråga ifrån det att mellanrikslagen uppsades och till närvarande tid. Men jag vill icke nu uppehålla mig dervid. Så mycket torde likväl böra sägas, att det är något högst ovanligt, nästan exempellöst, att ett land erbjuder betydande handelsförmåner åt en annan nation utan någon reciprocitet. Jag tror icke heller, att detta förfarande skall blifva till gagn, utan snarare till skada för vårt land, äfven i politiskt afseende. Det blir, fruktar jag, ett dåligt prejudikat.

Det kan ju vara en möjlighet, och nog säges det af norrmännen sjelfva, att de äro ett blygsamt folk, som hafva mycken välvilja för svenskarne. Erfarenbeten säger dock icke detsamma, och man påstår tvärt om, att det är ett ganska inbilskt folk, som icke gerna talar godt om oss. Ett litet bevis derpå kan jag nämna ifrån just dessa dagar, då man här står i begrepp att skänka dem så stora förmåner

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.*

Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)

utan något vederlag. De benämna oss i ett af vensterledarnes organ för »arffinder».

Man har såsom skäl för det märkvärdiga förfarande, som nu är å bane, uppgifvit, att något måste från svenska regeringens sida göras, när mellanrikslagen utgår. Jag tror likväl, att det snarare vore från *norska* regeringens sida det borde göras någonting. I handelsväg äro ju förhållandena alldeles klara. Vi skola hafva tull, der förut var tullfrihet; och i afseende å sjöfarten har man visserligen sagt, att Norge skulle sänkas till den nivå, som produktplakatet erbjuder. Om man ser närmare på saken, så är det emellertid icke så farligt med detta plakat, som man vill göra så förskräckligt. Det innehåller endast ett förbud för *import* af främmande varor med utländska fartyg, och exporten skall vara fri, denna export, på hvilken Norge egentligen förtjenat. Importen är för dem af jemförelsevis ringa betydelse. Deras inkomster på export af svenska varor till främmande länder går deremot till 8 å 9 millioner kronor (1894: 8,279,800 kronor). Således skulle det icke hafva för dem varit så farligt. Öfver hufvud taget skulle jag, för min del, icke vilja, att produktplakatet tillämpades; och det finnes ett sätt, hvarigenom man kunnat undvika detta; regeringen kunde nemligen hafva inkommit till Riksdagen med en kongl. proposition, hvori det begärdes, att Norge skulle behandlas i sjöfartsväg såsom den »mest gynnade nation». Detta var allt.

Man säger i detta afseende, att det kan icke vara tillräckligt, ty det borde afven gifvas norrmännen samma förmåner, som de haft förut å våra insjöar, kanaler och floder samt beträffande hamnafgifter och andra afgifter till kommuner. Det är väl icke så säkert, att detta borde ske. Det skulle då grunda sig derpå, att norrmännen medgifvit oss samma förmåner. Men det kunna de tryggt göra, ty de hafva ingenting att erbjuda oss af motsvarande värde. Deras floder äro till största delen bergsströmmar, som icke kunna befaras med fartyg; de hafva nästan inga kanaler och ganska få insjöar. Förhållandet är helt annat hos oss; och för öfrigt är det en myckenhet andra stater, som nog vakta sig för att upplemna kustfart och insjöfart åt de billigt seglande norrmännen, som icke hafva något verkligt vederlag att erbjuda.

Man har sagt, att norska fartyg så litet färdas på våra inre farvatten, och såsom bevis derpå åberopar man uppgifterna från en enda kanal. Det är ty värr så illa stäldt, att vi icke hafva några statistiska uppgifter om inrikes sjöfarten i afseende på flaggornas nationalitet. Men därför att det på en kanal endast varit några få norska fartyg, är det icke sagdt, att icke antalet på de öfriga kanalerna jemte insjöarne kan vara ganska stort, och för öfrigt, hvad som icke är, kan blifva skadligt för vår egen handelsflotta.

I brist på andra uppgifter om den norska seglationen på våra inre farvatten, och för att man må kunna bedöma, hvilket inflytande denna seglation har på vår handelsflotta, skulle det kanske intressera

kammaren att få kännedom om några statistiska siffror, som jag hemtat från kommerskollegii berättelser, och som äro talande nog. De röra sig om handelsflottans ställning åren 1874 och 1895. Man finner då att år 1874 hade, då stapelstäderna lemnas ur räkningen, »andra städer», jemte köpingar, fartyg af 29,414 tons, men år 1895 af endast 25,327 tons, samt att landsbygdens fartyg samtidigt minskats från 169,729 till 150,296 tons.

Den ansenliga del af vår handelsflotta, som egentligen skulle förkofra sig och lefva af kustfarten och den sjöfart, som bedrifves på insjöar och kanaler har således nedgått från 199,143 till 175,623 tons, hvilket utgör en minskning af icke mindre än 23,520 tons. På det hela har vår handelsflotta, som 1864 utgjorde 492,842 tons, minskats med 9,839 tons, så att den 1895 utgjorde allenast 483,003 tons. Det kan naturligtvis vara många orsaker till ett sådant nedgående, men det är dock att betänka för oss, att något bör göras och att något bör undvikas, att vi icke blott böra vidtaga åtgärder för att upphjelpa vår handelsjöfart, utan äfven undvika sådant som kan vara menligt och farligt för oss.

Då nu emellertid endast frågan om sjöfarten är under föredragning, skall jag för tillfället inskränka mig till att förklara, att jag förenar mig med reservanterna i detta hänseende, och skall jag bedja att sedan få ordet, då frågan om gränshandeln förekommer.

Herr Cavalli: Den siste talaren tillkännagaf, att han vid de förändrade förhållanden, som beträffande sjöfarten mellan Sverige och Norge inträda, då mellanrikslagen går till ända, icke ville påyrka, att de äldre bestämmelser, som eljest skulle träda i kraft, då verkligen skulle komma i tillämpning. Han förklarade uttryckligen, att han icke önskade ett återgående till 1724 och 1726 års författningar med den ändring, som skett i början af detta sekel. Då återstår att undersöka hvad som bör göras. Han erkände, att han i detta hänseende stälde sig på den ståndpunkt, som intages af reservanterna från denna kammar, hvilka önska, att »Norge skall för sin handel och sjöfart på Sverige i alla afseenden åtnjuta behandling såsom den mest gynnade nation, så länge enahanda förmån från Norges sida kommer Sverige till del, eller till dess öfverenskommelse om annan ordning blifvit träffad.» Hvad har då Kongl. Maj:t föreslagit? Jo, Kongl. Maj:t föreslår i denna del — och detta förslag har utskottet biträdt — att norska fartyg skola i Sverige behandlas såsom inhemska. Hvad är då skillnaden mellan de båda förslagen? Skillnaden för norska fartyg mellan att behandlas såsom tillhörande den mest gynnade nation eller såsom inhemska är den, att de inhemska hafva rätt till insjöfart på kanaler, floder och sjöar; men fartyg, tillhörande den mest gynnade nation hafva endast en sådan rätt, då fartygen komma direkt från utrikes ort till stapelplats, som ligger vid insjö, flod eller kanal, men de hafva icke rätt till insjöfart mellan de olika stapelstäderna inom landet lika litet som de från utlandet få gå till andra platser än

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

stapelstäder. Är denna skilnad så stor, att det bör vara anledning att frånträda Kongl. Maj:ts proposition i denna del? Den föregående talaren, som mycket sysslade med statistik och eger stor kännedom på detta område, vidgick, att någon statistik i detta hänseende icke finnes. Det är således icke så lätt att säga, huru förhållandena gestaltat sig; men utskottet har under hand gjort sig underrättadt beträffande *en* trafikled. Den föregående talaren sade, att man icke bör fästa sig vid en trafikled ensam. Men man måste nöja sig med hvad man kan få veta, och detta är beträffande Trollhätte kanal. Man vet, att denna kanal under 1895 befarits af 5 norska fartyg med ett sammanlagdt tontal af 137 tons och under 1896 af 4 norska fartyg med ett sammanlagdt tontal af 75 tons. Det är således så små siffror, att det icke kan i praktiken vara värdt att tala om. Vid sådant förhållande har det icke syntts utskottet vara mycken anledning att i denna del röra vid den kongl. propositionen, hvarför utskottet med stor majoritet biträdt densamma. Och beder jag att få yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t och utskottet i denna paragraf föreslagit.

Herr Åkerman: I motsats mot den förste talaren delar jag fullkomligt de åsikter, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uti föreliggande statsrådsprotokoll uttalat rörande önskvärdheten af att Sverige och Norge från och med mellanrikslagens upphörande med hänsyn till så väl handel som sjöfart komma att behandla hvarandra såsom de mest gynnade nationer. Ehuru Norge beklagligtvis icke ansett sig nu böra binda sig genom ett dylikt fördrag, finner jag det icke desto mindre vara i sin ordning, att Sverige lemnar Norge fördelen af att likställas med de mest gynnade nationer, så länge Norge i detta hänseende icke vidtager någon åtgärd mot Sverige. Men härutöver skulle jag helst icke velat gå, och jag sympatiserar således mest med hvad reservanterna, herrar Stephens, Nisser m. fl. i denna paragraf påyrkat, dock undantagandes deras instämmande i hvad utskottet beträffande denna paragraf hemställt i sitt mom. 2. Såsom utskottets ärade ordförande redan framhållit, är emellertid skilnaden med Kongl. Maj:ts proposition i detta hänseende icke betydlig, ty Kongl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta förslag tilldelar endast Norge en i praktiskt hänseende ganska oväsentlig fördel framför de mest gynnade nationer. Någon statistik rörande norska fartygs deltagande i vår inrikes sjöfart finnes visserligen som sagdt icke, men mellanrikslagskomiténs svenska afdelning sökte naturligtvis att så mycket som möjligt taga reda på dessa saker, och fastän inga siffror kunde erhållas, öfverensstämde dock alla uppgifter deri, att norska fartyg endast i mycket ringa mån deltaga i sjöfarten mellan svenska orter i landets inre. Under sådana förhållanden har jag intet yrkande att göra, då jag nemligen anser hufvudsaken vara att de båda kamrarna komma att enas om samma beslut, så att icke hela frågan förfaller och Norge till följd deraf underkastas de hårda bestämmelserna i produktplakatet af 1724 och nådiga förklaringen af 1726 med deri 1824 och 1833 gjorda mildringar, ty dermed vore uppslag gifvet

till ett tullkrig de båda rikena emellan. Ställer nemligen Sverige Norges sjöfart i en sämre ställning än andra länders, hafva vi ingen rätt att klaga, om Norge till gengäld skulle bringa sina planer på differentialtullar till verkställighet och såmedelst gifva Sverige en i tullhänseende sämre ställning än den af de mest gynnade nationer intagna. I jmförelse med ett så olycksdigert förhållande de båda förenade rikena emellan anser jag den lilla uppoffring utöfver reservanternas hemställan, som genom ett antagande af Kongl. Maj:ts af utskottet förordade förslag skulle göras för Norge, vara af en så ringa betydelse, att jag, ehuru jag som sagdt helst skulle vilja biträda denna kammars reservanternas hemställan beträffande nu behandlade paragraf, dock äfven är villig att ansluta mig till utskottets, om blott enighet kamraterna emellan kan uppnås.

Förslag till förordning angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Herr Nisser, Martin Samuel: Den förste ärade talaren fann, att det icke var någon reciprocitet mellan Sverige och Norge i nu ifrågasvarande hänseende. Jag tror dock för min del, att han misstagit sig, ty den fins så till vida, att Sverige från norsk sida behandlas såsom den mest gynnade nation. Det är just på grund deraf och på grund af åtskilliga andra förhållanden, hvilka jag skall bedja att sedan få nämna, som jag för min del heldre velat vara med om, att Sverige gent emot Norge ställer sig på samma ståndpunkt, d. v. s. behandlar det såsom den mest gynnade nation. Hufvudsakliga skälet för att jag varit med om denna reservation är det, att finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet ovilkorligen leder till denna konsekvens på de premisser han framlagt. Han säger nemligen, att »förhandlingar varit inledda med norska regeringen om upprättande af förslag till en författning af samma ömsesidigt förbindande kraft som mellanrikslagen, enligt hvilken författning de båda länderna skulle tillerkänna hvarandra behandling såsom *den mest gynnade nation* i fråga om handel och sjöfart.» Och längre ned yttrar han vidare: »Dessa förhandlingar hafva emellertid icke ännu ledt till resultat af anledning, att fråga i Norge blifvit väckt om införande af differentialtullsystemet och att, då denna fråga ej ännu hunnit genomgå förberedande behandling, det ansetts mindre lämpligt att för närvarande binda sin handlingsfrihet genom ett aftal med Sverige om behandling *såsom den mest gynnade nation*.» I stället har regeringen i sin proposition föreslagit, att vi skulle återgå till mellanrikslagens 12 § med den ändring, som är en följd af att denna förhandling skulle vara Sveriges uttalande om, huru det ville behandla Norge i handels- och sjöfartafseende. Mellanrikslagen uppsades 1895 och är, såsom vi veta, icke längre gällande efter den 13 juli 1897. Motioner hafva vid denna Riksdag väckts om att prolongera densamma, men dessa motioner hafva af Riksdagen blifvit afslagna. Det har därför väckt min undran, att lika fullt mellanrikslagens 12 § ord för ord återupptagits. Jag vill säga, att det är hufvudskälet, hvarför jag reserverat mig och anser, att det erbjudande man nu vill göra Norge skulle hafva

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

den lydelse reservationen innehåller. Jag finner det så mycket mera berättigadt som, då framställning blifvit från regeringen gjord till Norge, man derifrån endast fått ett afböjande svar, och jag inser icke hvarför man under sådana förhållanden skulle ställa sig på en annan ståndpunkt än den som från deras sida tillerkännes oss. Det är mycket sant, att hvad frågan nu gäller är ganska litet, om den uppgift, som vi här hört, skulle vara riktig, att det ena året endast fyra fartyg och det andra året fem begagnat sig af insjötrafiken. Men jag vill för min del använda detta förhållande såsom ett skäl å motsatta sidan och säga, att då är det af så mycket mindre betydelse, att denna punkt kvarstår, när den har så liten praktisk innebörd och att den därför kan tagas bort. Jag vill icke göra något yrkande vid denna punkt utan endast framhålla, att, när denna fråga nästa gång framlägges för Riksdagen, hvilket jag hoppas kommer att ske och bör ske i början af nästa års riksdag, skulle det vara önskligt, om denna uppsagda mellanrikslag finge vara begrafven med sin nuvarande ordalydelse. Det är ingenting att taga efter, och jag hoppas och tror, att regeringen skall då finna bättre uttryck för hvad dessa förhållanden böra och skola innebära än hvad som varit fallet i och med nu föreliggande kongl. proposition.

Friherre Klingspor: Den matta diskussion, som nu i kamaren föres vid behandlingen af denna fråga visar att det icke egentligen gäller någon diskussion om principen utan antyder, hvad som äfven står i slutet af förordningen, att den afser att gälla endast till den 15 maj nästkommande år och således vara af mera provisorisk natur. Jag ber att få betona detta, på samma gång jag äfven vill betona, att särskildt reservationen på det närmaste sammanhänger med 2:a punkten i klämman, som afser den förutsättning, att Kongl. Maj:t skulle finna, att Sveriges behandling i handels- och sjöfartsförhållanden såsom den af Norge mest gynnade nation i ett eller annat afsevärdt hänseende varder upphäfd, eller motsvarande rättigheter, som i § 2 mom. 2—4 medgifvits vid införsel till Sverige, skulle vid införsel till Norge förvägras. Det betyder således, att vi anse, att det medgifvande, som lemnats, innehåller ett mycket stort sådant, som endast under en viss förutsättning och på begränsad tid lemnats. Jag har intet yrkande att göra.

Herr Sandberg: Då svenska Riksdagen för två år sedan uppsade mellanrikslagen, fogades till detta beslut en anhållan, att regeringen måtte inleda underhandlingar för åstadkammande af en ny billigare och rättvisare mellanrikslag. För min del motsatte jag mig detta tillägg, och jag tror fortfarande, att det varit bättre stäldt för oss, om beslutet om uppsägning skett sans phrases utan något sådant tillägg. Om så skett, hade det legat inom möjlighetens. kanske sannolikhetens område, att normmännen kommit att anhålla om underhandlingar för tillvägagångande af en ny mellanrikslag, och då hade

sannerligen vår ställning varit bättre än den nu är. Underhandlingarna om en ny mellanrikslag hafva strandat. Skalet dertill är bekant. Vid denna Riksdags början väcktes motion om mellanrikslagens förlängning på ännu ett år, men denna motion afslogs af båda kamrarna. Det oaktadt kom regeringen i Riksdagens sista dagar, då en lugn och allsidig pröfning af denna viktiga sak knappt nog är möjlig, med den nu föredragna kongl. propositionen »med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge». Denna kongl. proposition är i väsentliga delar en afskrift af den mellanrikslag, som enligt svenska Riksdagens två gånger fattade beslut skall upphöra att gälla den 13 nästkommande juli. Huruvida ett sådant regeringens beteende innebär någon grannlagenhet mot Riksdagen, derom vågar jag icke yttra mig; men då jag för min del är bestämdt öfvertygad om, att ett bifall till denna regeringens proposition innebär en stor förödmjukelse, för att icke säga en förnedring, för svenska Riksdagen, hvartill jag aldrig kommer att lemna min röst, kan jag icke annat än yrka afslag på regeringens proposition i dess helhet. För mig är sannerligen Sveriges ära och värdighet långt kärare och dyrbarare än alla ekonomiska vare sig fördelar eller förluster.

Förslag till förordning angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Herr Leman: Jag vill icke taga upp samma ton, som den föregående talaren, ty jag tror att hans anförande föll något väl mycket inom frasernas område. Man bör nemligen, enligt min åsigt, icke förbise den ekonomiska sidan af frågan. Hvarför jag begärde ordet, var för att påpeka, hvad jag från många håll hört och erfarit af köpmän och skeppsredare, att nemligen frågan om den inrikes skeppsfarten är af nästan noll och intet värde. Så ytterst få norska fartyg begagna sig deraf, att, hvilka åsigter man än för öfrigt må hafva, bör mot medgifvande till dylik sjöfart icke läggas något hinder. Vidare hemställer jag, om det icke vore skäl att vid den tidpunkt, då mellanrikslagen upphör, bibehålla status quo gent emot Norge, till dess man kan få till stånd en annan öfverenskommelse. En talare ansåg, att därför att det gäller så litet, kan man kasta bort det, men jag står på den ståndpunkten, att *just dertill* bör man bibehålla status quo. Nu synes det, som om namnet mellanrikslag vore ett rödt skynke, som man skyr endast för namnets skull, och att man, därför att ordalagen i mellanrikslagen samt i det kongl. förslaget äro lika, måste hafva en förklädande omskrifning. Reservanterna hafva ju erkänt, att det icke innebär någon fara för den inrikes fraktfarten, utan deras motvilja synes endast vara rädslan för ett frammanadt spöke; men så upplysta böra vi väl vara, att *saken* och icke *namnet* får göra sig gällande. För min del yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats: 1:o) att densamma skulle

Förslag till förordning angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

godkännas; 2:o) af herr *Ljungberg*, att kammaren skulle afslå paragrafen och antaga det förslag till lydelse af samma paragraf, som angäfvos i den af herr *Stephens* m. fl. vid betänkandet afgifna reservation, och 3:o) att paragrafen skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af paragrafen med den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen vara med öfvervägande ja besvarad.

§ 2.

Friherre *Klingspor*: Kongl. Maj:ts framställning afser, att det förut utefter gränsen mellan Sverige och Norge medgifna utbytet af varor oberoende af tullförhållandena i Sverige fortfarande skall få ega rum. Det är således en sak, som rör uteslutande oss och står fullkomligt fri från våra andra mellanhafvanden med Norge. Således skulle vi kunna fullt lidelsefritt resonnera om den såsom om en helt enkel ekonomisk fråga. Vi stå då inför den frågan: när vi hafva upprättat ett tullsystem med vissa bestämda tullsatser, hvarför skola vi då eludera dem i vissa delar af vårt land? Hvad förhållandet med Norge beträffar, såge jag helst, om en gemensam tullgräns funnes mellan båda länderna. Det vore naturligtvis det riktigaste, rättvisaste och mest öfverensstämmande med unionens tankar och syften. Då detta ännu icke är förhållandet, förstår jag icke, hvarför man skall etablera ett sådant här extra förhållande på gränsen. Hvad som möjligen för åtskilliga årtionden tillbaka kunde förklara önskvärdheten deraf, existerar ju icke på något sätt i samma utsträckning nu. Det var naturligtvis behofvet för en del af gränsbefolkningen att få sina varor från Norge, då de icke kunde få dem från svensk sida, som skulle kunna berättiga till något dylikt. Så är dock icke nu förhållandet i allmänhet. Under en lång följd af år hafva vi sett, att de bestämmelser, som innehållas i mellanrikslagen, uppammat ett lurendrejeri, ett missbruk af denna lag och ett geschäft på dess stadganden, som sträckt sig mycket långt in i landet, förvillat allt hvad rättsbegrepp heter och uppmuntrat hvad som är så farligt mellan folk, nemligen afundsjuka. Genom ett kringgående eller ett listigt begagnande af denna lag har den ene kunnat skaffa sig varor billigare än den andre, som velat hålla på hvad som är rätt, och detta har naturligtvis måst väcka förargelse. Vi hafva hört uppgifvas, att ända nere i *Kristinehamns*- och *Venersborgstrakten* personer drifvit fullkomlig handel på detta sätt genom att fritt öfverföra varor, som äro belagda med högre tull, således i främsta rummet spanmål. Nu har Kongl. Maj:t i sitt förslag gjort skilnad, huru det skulle behandlas på de olika sidorna af gränsen, och således brutit principen om att det skulle vara lika utefter hela gränsen. Jag skall då taga fasta på denna af regeringen etablerade princip, ehuru naturligtvis det rättaste vore, att utefter hela gränsen icke gälde något annat än att

de, som bodde på svenska sidan, finge finna sig i svenska förhållanden, och icke några extra medgifvanden gjordes dem. Hvarför skall man nemligen i de delar af Sverige, som ligga söder om Djekneliden, der det finnes mycket goda kommunikationer, låta invånarne hafva Norge som sin depot för sina viktualier och sin spanmål? Hvarför göra detta? Det finnes enligt min uppfattning icke något rimligt skäl därför. Icke billighetshänsyn för befolkningen, ty den behöfver det icke, utan äfven om kvantiteterna nu blifvit i något fall nedsatta, är det dock obehöfvt och rent af skadligt. Derigenom försvåras förhållandena för de handelsbodas, som böra och kunna finnas på svenska sidan, och dessa föra ett tynande lif, då befolkningen finner det beqvämare, att hemta sina varor på andra sidan, der de få dem för några ören billigare. Utefter gränsen här äro ju kommunikationerna och förbindelserna sådana, att man icke kan tala om öfverdrifna pris på denna grund utan endast på grund af vår lagstiftning, och detta får befolkningen underkasta sig. Det fins många trakter inne i landet långt från gränsen, hvilka hafva vida sämre kommunikationsförhållanden än troligtvis mängden af gränstrakterna hafva. Emellertid är nog förhållandet det, att i de delar, som i Kongl. Maj:ts förslag blifvit undantagna och hvilka medgifvits införandet af större kvantiteter, billighets- eller barmhertighetshänsyn skulle kunna sägas tala till deras förmån. De hafva nemligen icke samma förvärfsmöjlighet, som tillkommer den befolkning, hvilken bor mera söderut t. ex. efter gränsen mot Smaalenenes amt i Norge, och därför skulle man kunna vilja tillgodose dessa orter, så att de så billigt som möjligt kunde få sina förnödenheter, då de ju lefva under tarfigare förhållanden. Till en sådan barmhertighetshänsyn kan man hafva rätt, så länge man icke i afseende på kommunikationer gifvit dessa orter samma förmåner, som det öfriga landet i ganska rikligt mått fått sig tilldeladt. Speciellt på norska sidan går det en parallelbana utefter gränsen mellan Kongsvinger och Flisen nära Kölen, och naturligtvis är det der utmärkt beqvämt att förse hela svenska gränstrakten med dess förnödenheter, och der finnes väl ingen anledning för oss att släppa efter. I den reservation, som några af oss afgifvit, har framhållits, att vi ansågo obefogadt att göra några sådana extra bestämmelser. När utefter gränsen mot Danmark och mot finska sidan utefter Torneå elf sådana bestämmelser icke visat sig behöfliga eller nödvändiga, fins det icke skäl att föreskrifva sådana mot Norge. Ur billighetssynpunkt hafva vi dock varit med om att äfven de orter, som stå nämnda i Kongl. Maj:ts proposition, få öfverföra vissa kvantiteter tullfritt, och om kammaren antager detta finnes icke någon större fara för att medgifva de öfriga momenten, som tillhöra samma paragraf. Men om Kongl. Maj:ts proposition antages, såsom utskottet föreslår, vågar jag påstå, att mom. 3, som innehåller, att »varor, som af gränsbefolkningen för hushållsbehof föras från Sverige till Norge för att förädlas genom blekning, färgning, garfning, malning, spinning, väfning eller annan dylik bearbetning eller för reparation och som

Förslag till förordning angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

efter sådan förädling eller reparation återinföras, skola vid återinförelsen vara fria från tullumgälder» är alldeles olämpligt. Huru man kan sätta in en sådan § att gälla de delar af riket, som hafva en liflig trafik, kan jag icke begripa. Jag anser det orimligt att begära, det tulltjenstemännen skola kunna kontrollera en sådan sak. Om man på sätt reservanterna gjort, inskränker det till de öfre delarna, som hafva klena kommunikationer, betyder det mindre, ty der kan man släppa lös så godt som alltihop. Kontrollen der är antagligen icke af större betydelse, och der kan det möjligen finnas fog för det. Men att låta dylika bestämmelser gälla de öfriga delarne af gränsen, som hafva goda förbindelser och hvilkas närhet till goda handelsplatser inom landet icke göra det befogadt att på detta sätt uppmuntra till att gå öfver gränsen och köpa sina nödvändighetsartiklar, kan jag icke vara med om. Jag yrkar afslag på utskottets förslag och bifall till reservationen.

Herr Ljungberg: Om jag redan med någon förvåning såg Kongl. Maj:ts proposition i afseende på sjöfarten, enär det syntes mig obeförligt att i detta fall utsträcka rättigheten ända derhän, att de äfven skulle få segla fritt på våra insjöar och kanaler, hvartill ingen annan nation är berättigad, var jag ändå mera öfverraskad af regeringens märkvärdiga proposition angående gränshandeln, och jag var nyfiken att se, på hvilka skäl regeringen kunnat framkomma med ett så fatalt förslag som att, sedan vi afskaffat mellanrikslagen — hufvudsakligen kan jag nästan säga på grund af alla de missbruk, som 4 § föranledt — vi dock skulle återupplifva just denna del af samma lag. Jag fann då, att finansministern endast haft tvenne skäl att åberopa, det ena att det vore »vanligt mellan länder, som äro med landgräns förenade med hvarandra», att lättnader gäfves befolkningen i samfärdseln öfver gränsen, och att behovet af en sådan lättnad eller rättare tullfrihet vid gränsen mot Norge fortfarande. Hvad nu det första skälet beträffar, så är det visserligen sant, att det mellan åtskilliga stater fins en sådan fri gränshandel, men mellan ännu flera fins den icke, och till dessa senare hör just Sverige, hvad dess nordöstra gräns beträffar. Jag vet icke heller, hvarför vi skulle medgifva den mot Norge, då vi icke hafva den mot Finland eller Ryssland. Det afbrott, som här skulle ske, blir väl icke farligare än det var 1809, då den 600-åriga fria gränstrafiken mot Finland stängdes. Dessutom har man icke kommit ihåg, att normännen vid unionens ingående afskurit för oss den rättighet, vi förut hade, att fritt gå in till Levanger och der försälja våra varor. Den är oss nu betagen. När man nu föreslår, att den öppna gränshandeln på Norge skulle återupplifvas, och det utan reciprocitet, har man frågat sig: har icke regeringen föreslagit några säkerhetsåtgärder och garantier, för att de missbruk, hvaraf vi förut lidit, icke skulle fortfara? Det har man icke sett det minsta till, regeringen har icke ett ord att säga till lugnande af de berättigade farhågor, som i anledning af den kongl. propositionen

måste uppstå, en likgiltighet, som förekommer så mycket förunderligare, som Riksdagen sjelf uttryckligen begärt, att om formansforslingen skulle fortgå, starkare och säkrare bestämmelser skulle meddelas, »till förekommande af sådana missbruk, hvartill nu gällande stadganden gifvit anledning».

Här har talats om nödvändigheten att åstadkomma en förhöjning i de tullfria småpartierna för Herjeådalen och Jemtland, och jag tror, att det skulle vara mera skäl härför än för regeringens begäran om hela gränsens uppgifvande. Men det bör väl icke alldeles förkastas, att det finnes 10 handelsbodas på gränsen i Herjeådalen och 18 i det öfriga Jemtland, förutom 54 i Vermland, så att, då man talar om svårigheten för gränsboerna att förse sig med nödiga varor, vet jag verkligen icke hvarifrån man hemtat en sådan farhåga; ty säkert är, att dessa handelsbodas äro tillräckliga för att förse befolkningen med dess behof, och förnyelsen af denna 4:de § kommer egentligen blott landthandlandena och norrmännen till godo. De senare skicka sina varor i småpartier öfver gränsen, ompacka dem sedan, och det midt för tullbetjeningens ögon, samt låta dem derefter i stora collys föras vidare in i Sverige.

För öfrigt är icke någonting gjordt för att förbättra den redaktion af förevarande §, hvilken förut föranledt så många missbruk. Här står fortfarande i mom. 1: »vid resa landvägen från Norge till Sverige vare det, med undantag för spelkort, hvilka äro underkastade så väl stämpelafgift som tull, samt bränvin och sprit jemte dermed beredda drycker äfvensom vin, för hvilka senare varor tull skall erläggas, medgifvet att — — etc.»

Men der står icke om medgifvandet gäller blott *en* person eller om det kan få vara ett helt sällskap, barn och andra omyndiga personer o. s. v. Förhållandet är nu, att man ofta på vägarne öfver gränsen möter stora tvåspända vagnar, lastade med mjöl m. fl. varor, och ofvanpå mjölsäckarna eller packorna sitta icke sällan en 7 å 8 barn, hvilka utgöra s. k. resande, och för hvar och en af dem får tagas in stora partier, en »samfärdsel», som kan förnyas flera dagar å rad och flera gånger om dagen. Det är bekant, att till och med herbergen finnas inredda vid gränsen, hvori man intagit statfolk med stora barnskaror, hvilka erhålla fritt vivre, mot det att barnen få uthyras i smyghandlarnes tjänst.

Under sådana förhållanden skulle det vara intressant att veta, hvilka säkerhetsåtgärder som vidtagits eller komma att vidtagas af regeringen, för den händelse att denna paragraf fortfarande skall gälla. Jag fruktar att det förblifver såsom hittills, och det är ganska bedröfligt, att tullbetjeningen sjelf, i den öfvertygelse, att Norge gynnas på högre ort, icke vågar tillämpa gällande lagar. Jag vet med säkerhet, att tillfällen förekommit, då en viss tullchef, på hos honom anförda klagomål och erinringar om de tullsvek, som vid gränsen begås, svarat: »Jag får väl ingen fred för Er, så länge mellanrikslagen finnes», hvilket föranledt tulltjenstemän att för-

Förslag till förordning angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge
(Forts.)

Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)

klara, att »här är omöjligt att vara, jag får icke göra min pligt, jag måste söka mig någon annan tjänst» — hvilket också skett. Det går så långt, att det bland alla embets- och tjänstemän, som hafva att göra med mellanrikslagen, råder en panisk skräck för det misshag de vid fullgörandet af sina skyldigheter kunna ådraga sig, i följd af den partiskhet och ynnest, som man på högre ort alltid visar norrmännen, så att till och med den nyligen afgångne justitieombudsmannen, med förbiseende af sin instruktion, underlät att mot försumlige tulltjänstemän tillämpa gällande lag. När man hos honom anförde klagomål, öfverlemnade han handlingarne till regeringen på den grund, att hon hade för händer ett lagförslag, hvilket dock aldrig kom längre än till en komité och sedan blef utan resultat. Hvar och en torde inse, att ett sådant förfarande är origtigt och att det är olyckligt, om folket förlorar förtroendet till sin regering. Jag nämner emellertid detta endast därför, att det vore önskligt, att en annan anda komme in i regeringen, så att hädanefter både tulltjänstemän och andra måtte på det allvarligaste tillhållas att göra sin pligt, men icke att låta den. Saken kan ju bero på missförstånd från deras sida, men dylika missförstånd äro dock alltid betänkliga, och det vore för regeringen lätt att häfva dem.

Som jag sagt, finnes det icke något verkligt behof af den föreslagna rättigheten till fri införsel öfver gränsen, utan när befolkningen der uppe har tillgång till icke mindre än 123 handelsbodas utefter gränsen, borde den dermed kunna låta sig nöja. Det finnes verkligen ingen anledning, hvarför den skall särskildt privilegieras framför alla öfriga rikets inbyggare, som icke åtnjuta tullfrihet; och det är, såsom jag förut nämnde, icke heller gränsboerne, som draga den hufvudsakliga vinsten af den paragraf, som vederbörande nu vilja genomdrifva.

Jag anser detta stadgande vara mycket beklagligt, särskildt därför, att det kommer att leda till stor import af utländska varor. Norrmännen skola helt visst nu, då de gå miste om den för dem så vinstgivande lagen i öfrigt, med desto större energi kasta sig på denna import; men det var ju ingalunda detta Riksdagen begärde och afsåg med sin skrifvelse den 13 maj 1895. Jag yrkar afslag på hela denna paragraf, så mycket mera som den är till den grad illa redigerad, att den i vissa fall omöjligen kan ärligt tillämpas. Såsom bevis härpå, vill jag endast påpeka, utom det redan anmärkta mom. 1 af 2:dra §:n samt momenten 2 och 3 (att hvad, som *erfordras* för en egendoms skötsel får tullfritt införas och hvad som är till färgning m. m. aflemnadt i Norge får återinföras), innehållet af paragrafen 3, der det säges att:

»Varor, som öfver Svinesund eller Idefjorden öster om Svinesund föras från Norge till Sverige i färja, präm eller båt under fyra tons dräktighet eller om vintern öfver isen, skola, med hänsigt till tullväsendet, anses såsom vore de *landvägen* införda, så vida de icke antingen sjövägen transporterats till norska sidan af nämnda färj-

ställe eller fjord och derifrån sedan öfverförts till svenska sidan eller ock blifvit till denna senare öfverförda för att derifrån omedelbart sändas sjövägen vidare», hvilket stadgande tydligen tillkommit genom en lapsus calami, i det att man obesedt öfverfört gamla lagens 6:te § under nytt paragrafnummer (3) i nya lagen; men då gamla lagen med sitt stadgande om den allmänna införseln landvägen upphört att gälla, är det väl icke i sin ordning att i nya lagen intaga en paragraf, hvilken genom orden: »anses såsom vore de landvägen införda», hänvisar till den upphädda 1:sta § i 1890 års lag.

Stadgandet kan sålunda icke tillämpas, och en dylik, äfven i öfrigt oeffterrätlig lag, vill jag icke vara med om.

Jag yrkar afslag.

Herr Odelberg, Theodor: Den ännu gällande mellanrikslagens 4:de §, som i hufvudsak är lika lydande med den af Kongl. Maj:t nu föreslagna 2:a §, har under de senaste åren varit föremål för så mycken diskussion såväl man och man emellan som ock i tidningspressen, att några nya skäl för eller emot här svårligen kunna andragas. Men då de båda föregående talarne på grund af sin uppgifna kännedom om de norska gränsförhållandena hafva yrkat afslag å utskottets förslag och den ene bifall till reservationen, och den andra rent afslag, nödgas jag, som äfven tror mig ega någon kännedom om dessa förhållanden, förvärfvad under arbetet i den s. k. mellanrikslagskomitén, att yrka bifall till utskottets förslag.

Mellanrikslagskomitén kände väl till de klagomål, som framstälts rörande gränshandeln eller den så kallade formansforslingen, och bemödade sig ock därför att förskaffa sig så tillförlitliga uppgifter härutinnan som möjligt. Af dessa uppgifter framgick temligen klart, att klagomålen öfver missbruken voro mycket öfverdrifna, och att sådana egentligen egde rum å de platser, der en liflig trafik mellan de båda länderna egde rum, d. v. s. der jernvägsförbindelse finnes. Af de uppgifter, som inforrats från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i gränslänen, från kronofogdar och länsmän, framgick temligen klart, att ett upphäfvande af den hittills tillätna fria gränshandeln skulle medföra stora olägenheter, men för att minska frestelsen till underslef föreslogs en betydlig reduktion af de till tullfri införsel nu tillätna kvantiteterna. Kongl. Maj:t har ock i hufvudsak följt komiterades förslag. Norr om Djeknelidens tullstation äro dock den nuvarande mellanrikslagens större kvantiteter bibehållna, hvilket ock torde vara i hög grad välbetänkt, då man tager i betraktande, att en stor del af dessa trakters befolkning dels saknar kommunikationer å den svenska sidan, dels har 4 å 5 mil till en svensk handelsbod, under det afståndet till de norska inskränker sig till $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ mil.

Friherre Klingspor förmenade, att ett bifall till utskottets förslag skulle alstra förvirrade rättsbegrepp hos gränsbefolkningen. Jag för min del är öfvertygad att, om den snart sekelgamla rättigheten till fri gränshandel borttages, en sådan åtgärd just skulle alstra för-

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

virrade rättsbegrepp, och att lurendrejeriet skulle komma att antaga ganska stora proportioner. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Till en början vill jag uttala den förhoppning, att, om diskussionen kommer att fortgå, man icke måtte begagna starkare uttryck än hvad som erfordras för att bevisa hvad man vill bevisa.

För min del får jag tillstå, att hvarken Kongl. Maj:ts proposition eller de förändringar utskottets förslag innehålla, på något sätt tilltala mig. Men jag inser och jemte mig flera af mina meningsfränder, att när denna framställning kommit till Riksdagen vid dess sista timmar, då alla önska dess afslutande, detta gör det snart sagdt till en nödvändighet att taga förslaget sådant det föreligger.

Jag kan dock icke dela den siste talarens uppfattning, då han säger, att den ifrågasatta tullfriheten bör bibehållas därför att gränshandeln med dylika bestämmelser existerar i nära 100 år och att befolkningen vant sig vid alla *missgrepp* — jag säger det rent ut —, som egt rum utefter hela gränsen med alla oredor och svårigheter att rätt kunna tolka gällande lagbestämmelser. Jag tror också att det finnes en viss sanning för påståendet, att gränsbevakningen ena gången erhållit order att se litet genom fingrarna men den andra att tillämpa lagen med mera stränghet, och att dessa omständigheter varit kanske en af de förnämsta orsakerna till det spända förhållande, som för närvarande existerar de båda unionsfolken emellan. Den siste talaren lät förstå, att till följd af den mängd af år, som en mellanrikslag existerat angående handel och sjöfart, skulle det vara en absolut nödvändighet att dermed fortlara. Jag kan icke se, så vidt det gäller svenska undersåtar, de må bo inne i landet eller vid hvilken riksgrens som helst, att de icke måste underkasta sig Kongl. Maj:ts och Riksdagens bestämmelser, det må nu gälla den ena eller andra lagbestämmelsen, och för min del är jag fullkomligt af samma övertygelse som den talare, hvilken nyss hade ordet, att andra trakter i vårt land finnas, synnerligast i det nordligaste och nordvestra Sverige, hvilka hafva fullt ut lika stora olägenheter af svåra eller nästan inga kommunikationer, och hvilkas befolkning sålunda ganska långt från hemmen måste hemta sina förnödenheter, eller sådana som icke i hemtrakten kunna produceras.

Med allt detta för ögonen måste jag uttala mitt, jag ber om ursäkt för uttrycket, ogillande af det Kongl. förslaget, som i hufvudsakliga delar vunnit bevillningsutskottets understöd, och skulle detta af Riksdagen antagas, så hoppas jag, att Riksdagen icke bundit sig, när slutligen den 15 maj 1898 inträffar, och att, om möjligen dessförinnan ingen antaglig uppgörelse i de unionella handels- och sjöfartsförhållandena kunnat komma till stånd, vi då måtte derom erhålla underrättelse i så god tid, att vi kunna hinna något litet samla våra tankar och se till, huru vi på lämpligaste sätt må kunna lagstifta.

Äfvenledes vill jag säga, att de oegentligheter, hvilka innehållas i 2:a § äro af den art, att jag icke kan vara med om att denna qvarleva af den snart tilländalupna mellanrikslagen skall släpas med under alla förhållanden, då vi skola uppgöra nya traktater med Norge, och detta så mycket mindre, som efter hvad jag hört sägas, och detta af en ledamot i komitén, Norge icke alls eftersträfvat detta, utan att det uteslutande är ett påyrkande från svensk sida.

Är nu detta förhållandet, vågar jag påstå att det vore bättre att vara utan denna lag, som är så invecklad, och som gifvit och gifver anledning till så mycket trassel, origtigheter och öfverträdelser. Kan man icke få bort alla dessa olika bestämmelser och undantag, då är det bättre att vara utan all mellanrikslag än att hafva en lag, som hvarken svenskar eller norrmän vilja efterleva.

Att skrifva lagar för särskilda provinser och särskilda gränsförhållanden, det är, jag vågar säga det, en oegentlighet, som icke borde få förekomma inom vår lagstiftning.

Som sagdt, under förhoppning att svenska folkets godmodighet skall räcka åtminstone till den 15 maj nästa år, har jag intet yrkande att göra.

Hans excellens herr statsministern Boström: Den siste talaren upprepade ett yttrande, som förut fälts och som innebär en förebräelse mot regeringen, därför att förslaget kommit fram för sent. Jag vågar påstå, att denna beskyllning är fullständigt obefogad. Det var nemligen först under vårt besök i Kristiania i början af förra månaden, som det blef klart, att vi icke nu kunde få en ömsesidig uppgörelse till stånd. Under sådana förhållanden var det dock gifvet, att man icke kunde gå tillbaka till produktplakatet af 1724; man kunde icke heller taga bort gällande bestämmelser angående lättnader i afseende på gränstrafiken. Å andra sidan är ju bekant, att Konungen vistades i Norge, derifrån han återvände den 22 april. Den 23 april är propositionen daterad. Den blef icke färdigtryckt på lördagen. Måndagen hade endast Andra Kammaren plenum, tisdagen endast Första Kammaren, och alldenstund Kongl. Maj:ts propositioner skola samtidigt aflemnas till båda kamrarna, kunde detta alltså ske först onsdagen den 28 april. Regeringen har i detta fall sålunda icke gjort sig förtjent af någon förebräelse. Föröfrigt tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på, att förslaget icke innehåller några som helst bestämmelser, hvilka icke finnas i den gamla lagen. Det är således icke några nyheter som Riksdagen behöft tänka på, ej heller några bestämmelser som binda Riksdagen för en längre framtid, och när nu författningen med afsigt och just för att få till stånd en ömsesidig uppgörelse är fixerad till en så kort tid, att dess sista dag är den 15 maj 1898, synes det mig klart, att Riksdagen mången gång förut lika sent behandlat lika viktiga frågor.

Jag vill icke upptaga till bemötande allt hvad som här yttrats; det har gjorts förut och skulle endast onödigt förlänga diskussionen,

*Förslag till
förordning
angående
sjöfarten och
gränstrafiken
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

men då det yttrats, äfven af den siste talaren, att det skulle gifvits order till gränsbevakningen att se genom fingrarna med lagens tillämpning, så kan jag ej med tystnad förbigå detta. Talaren nämnde visserligen ej, hvarifrån den order skulle utgått, å hvilken han syftade, men så vidt jag har mig bekant hafva ej några order utgått åt svenska tjänstemän syftande på annat, än att de efter bästa öfvertygelse skola tillämpa gällande författningar.

Herr Reuterswärd: Blott några ord till mitt försvar.

För det första har jag icke rigtat några förebråelser mot regeringen, därför att förslaget kommit så sent till Riksdagens kännedom, det var endast ett beklagande från min sida, att så skett, och jag uttalade den förhoppning, att när frågan nästa år återkommer, den måtte då komma i så god tid, att vi kunna hinna något reflektera öfver densamma. Detta betänkande blef tryckt och inlemnadt i kammaren först i förgår e. m., vi hade sålunda endast torsdagen på oss, och frågan är verkligen allt för vigtig för att man icke skulle få någon tid på sig att begrunda saken och taga reda på förhållandena.

Jag ber att få frikalla åtminstone mig från att hafva rigtat någon förebråelse mot regeringen. Då jag yttrade, att det under hand kommit tillsägelser till tulltjänstemän att icke för strängt gå till väga med resande öfver gränsen, så menade jag icke att dessa order hafva utgått från regeringen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande paragraf yrkats: 1:o att densamma skulle godkännas; 2:o af friherre *Klingspor*, att Kammaren skulle afslå paragrafen och antaga det förslag till lydelse af samma paragraf, som angäfvos i den af honom m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation; och 3:o att paragrafen skulle afslås.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af paragrafen med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr talmannen hemstälde, huruvida kammaren ville till kontraposition dervid antaga bifall till friherre *Klingspors* förslag eller afslag, och förklarade herr talmannen sig anse de härå angifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga afslag.

Då votering begärdes jemväl om kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående § 2 i det i bevillningsutskottets betänkande n:o 25 intagna lagförslag antager afslag å paragrafen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition i nämnda votering antagits bifall till friherre Klingspors yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 39.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvoteringen en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner § 2 i Kongl. Maj:ts förslag till förordning med vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås paragrafen.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 27.

§ 3, slutmeningen och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom de beslut, kammaren fattat vid föredragningen af lagförslagets olika delar.

*Om eventuellt
upphäfvande
af förord-
ning angä-
ende sjöfar-
ten och gräns-
trafiken mel-
lan Sverige
och Norge.*

Punkten 2.

Herr von Ehrenheim: Det förslag, som utskottet här gjort, synes mig icke vara särdeles lämpligt och i inga hänseenden behöfligt. Det går derpå ut, att om för Sverige mindre fördelaktiga åtgärder skulle af Norge vidtagas, skulle Kongl. Maj:t ega att när som helst förordna, att författningen delvis eller helt och hållet skulle upphävas. Men då kammaren redan i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag beslutit, att författningen skall lända till efterrättelse endast till den 15 maj 1898 och icke heller detta i alla händelser, utan endast derest annorlunda dessförinnan ej stadgas, synes mig den tid, som författningen har att ovilkorligen gälla, vara så kort, att den förutsättning, som 2:dra momentet af utskottets hemställan innehåller, är alldeles öfverflödig. Det är nemligen alldeles tydligt, att, så snart nästa Riksdag sammanträdt, kunna de båda statsmagterna, om anledning dertill förekommer, ändra lagen efter de omständigheter, som då må förefinnas. Momentet synes innebära en förutsättning — som jag tror att vi alla helst önska icke se uppfylld — och att deremot vidtaga särskilda försigtighetsmått synes mig icke lämpligt. Det lärer väl ej heller vara någon, som vill ifrågasätta, att författningen skulle helt och hållet upphävas. I afseende å sjöfartsförhållandena skulle man då återkomma till 1724 års förordning med de förändringar, som sedermera deruti inträdt, i alla fall förhållandena, som äro alldeles föråldrade och icke någon kan vilja se tillämpade. Ej heller kan gerna komma i fråga, att tullförfattningarne i sin hela stränghet skola tillämpas i afseende å införseln öfver gränsen.

Mig förefaller det således, som om hvad som skulle återstå vore, att Kongl. Maj:t delvis skulle ändra författningen, men jag föreställer mig, att ett både i politiskt och ekonomiskt afseende så viktigt och ansvarsfullt beslut tvekar Kongl. Maj:t att fatta utan samverkan med Riksdagen. — Jag anhåller således om afslag å andra momentet.

Herr Cavalli: Jag instämmer till alla delar uti den af den siste ärade talaren uttalade önskan, att den af honom antydda förutsättning icke måtte inträda. Vi dela nog alla denna önskan, men man har inom utskottet trott, att det kunde vara lämpligt, att Riksdagen afstode från sin beslutanderätt i denna fråga och öfverlemnade densamma åt Kongl. Maj:t under tiden till den 15 januari 1898. Man har derjemte trott, att ett sådant tillvägagående icke heller skulle komma att strida mot den uppfattning, som uttalats af chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning inför Konungen. Finansministern anförde då: »Tydligt är emellertid, att en dylik lag icke bör ega gällande kraft längre, än motsvarande förmån tillkommer svensk handel och sjöfart i Norge»; och statsrådet uttalade vidare, att han icke ansåg lämpligt, att villkoret om reciprocitet upptogs i sjelfva lagen. Det är därför utskottet upptagit detsamma i en särskild punkt af sin hemställan och gjort det i den form, att det skulle

öfverlemnas åt regeringen att besluta om denna författnings delvisa upphäfvande — att helt och hållet upphäfva den torde icke kunna komma i fråga. Jag kan icke finna något olämpligt häri, och kam-maren hyser helt säkert det förtroende för regeringen, att hon skall använda den henne lemnade rättighet i enlighet med Riksdagens önskingar.

Det är under dessa förhållanden jag anhåller om bifall till utskottets hemställan äfven i denna punkt.

Om eventuellt upphäfvande af förordning angående sjöfar-ten och gräns-trafiken mel-lan Sverige och Norge.
(Forts.)

Herr Odelberg, Theodor: Jag önskar i likhet med de båda föregående talarne, att Kongl. Maj:t icke måtte behöfva upphäfva denna provisoriska förordning, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att i § 2 mom. 2 och 4 af den nyss antagna förordningen äro väsentliga förmåner beviljade norska undersåtar genom stadgandet, att personer, som ega egendom på båda sidor om gränsen, få tullfritt föra utsäde m. m., som erfordras för egendomens skötsel från Norge till Sverige. Ett sådant medgifvande finnes icke, mig veterligen, för svenskar, som hafva egendom på norska sidan. Förvägras oss dylika förmåner, hvilket jag dock ej vill tro, bör ock Kongl. Maj:t hafva rättighet att vidtaga de mått och steg, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Jag yrkar bifall till andra punkten i utskottets hemställan.

Herr von Ehrenheim: Jag anhåller endast att ännu en gång få fästa uppmärksamheten på, hvilken synnerlig kort tid ifrågavarande bestämmelser skulle kunna komma att gälla uteslutande till förmån för Norge.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr tal-mannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken upprepad, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 2 af sitt betänkande n:o 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Fredagen den 14 Maj, e. m.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 35.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7,30 på aftonen.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 3,25 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 14 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7,30 e. m.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 87, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående i utskottets memorial n:o 86 gjorda hemställanden;

bevillningsutskottets memorial n:o 29, i anledning af återremiss af vissa delar af utskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen; äfvensom

bankoutskottets utlåtande och memorial:

n:o 14, i fråga om ändringar i bankoreglementet och tillämpningsstadgarna till aflöningsstaten; och

n:o 15, med förslag till instruktion för nästa Riksdags bankoutskott.

Justerades ytterligare ett protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 7,38 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 15 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets memorial n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af utskottets utlåtande n:o 10 i anledning af väckta motioner dels om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, dels ock om vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val till Andra Kammaren; samt

statsutskottets memorial:

n:o 88, angående förhöjning för innevarande riksdag af det belopp, som anslagits till gratifikationen åt tjenstemän och vaktbetjente i Riksdagens tryckeriexpedition; och

n:o 89, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets memorial n:o 87, bevillningsutskottets memorial n:o 29 samt bankoutskottets utlåtande och memorial n:is 14 och 15.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 112, till Konungen, angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om handeln med vin och maltdrycker i stad,

Lördagen den 15 Maj.

dels till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- n:o 39, angående bankovinsten;
- n:o 40, angående lag för Sveriges riksbank, m. m.;
- n:o 41, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken;
- n:o 42, angående ändring i lagarne om aktiebolag och om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet;
- n:o 43, angående köttbesigtning och slagthus;
- n:o 44, angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen;
- n:o 45, angående verkställighet af domstols utslag, hvarigenom aga blifvit minderårig ådömd;
- n:o 46, om ändring i vissa delar af lagen angående eganderätt till skrift;
- n:o 47, om ändrad lydelse af § 4 i lagen angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot;
- n:o 48, rörande ändring i förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter; samt
- n:o 49, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 8,17 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.

Söndagen den 16 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 90, angående statsregleringen för år 1898.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 11 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda memorial n:is 88 och 89.

På framställning af herr talmannen beslöts, att statsutskottets denna dag första gången bordlagda memorial n:o 90 skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,35 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Måndagen den 17 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 45 b, i anledning af Kongl. Maj:ts remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendommar.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 90, angående statsregleringen för år 1898.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Herr Treffenberg: Jag anhåller att vid denna punkt få framställa en kort observation.

Af betänkandet finna vi, att våra skattemedel äro tillräckliga för att betäcka det till anläggande af Krylbo—Örebrobanan beviljade anslag. Detta är nu godt och väl. Men godt och väl är deremot icke det rykte, som för något öfver en vecka sedan gick här temligen allmänt i kammaren, att man icke skulle kunna bevilja det ifrågasatta högre anslaget till arbetareförsäkringen utan att på samma gång åtaga sig tilläggsbevillning. Detta rykte, hvars grundlöshet numera är ådagalagd, torde hafva väsentligt bidragit till den ömkliga minoritet, som denna kammare hade att uppvisa vid omröstningen om anslaget till arbetareförsäkringen. Samma rykte torde också förklara den minoritet — något större visserligen än den förenämnda, ty den var ju blott 12 röster — som förefans vid omröstningen om det förhöjda anslaget till stationskarlarnes, hvilken minoritet uppgick till 53

*Om
uppförande
å riksstaten
för år 1898
af beviljad
anslag till
en statsbana
från Krylbo
till Örebro.*

röster. Att jag äfven vid denna omröstning tillhörde minoriteten behöfver jag knappt säga.

För att för framtiden förekomma dylika ryktens uppkomst och den skada, de kunna göra, torde det vara nödvändigt att inemot slutet af Riksdagen och innan ännu de sista gemensamma voteringarna försiggått hemställa hos statsutskottet, att det ville framlägga en provisorisk tablå öfver den finansiella ställningen, så att rykten af denna beskaffenhet, som jag nämnt, icke måtte uppkomma och verka vilseledande.

Jag har naturligtvis icke något yrkande att göra.

Herr Sandberg: Jag anhåller endast att få instämma med herr Treffenberg.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets i den föreliggande punkten gjorda hemställan.

Punkterna 4—9.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 15 och 16 innevarande månad bordlagda memorial n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af utskottets utlåtande n:o 10 i anledning af väckta motioner dels om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, dels ock om vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val till Andra Kammaren.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Herr Alin: Jag ber att med anledning af detta utskottets förslag få påpeka, att de anmärkingar, som voro bifogade utskottets hemställan vid de särskilda punkterna i det förra memorialet rörande hopförandet af de antagna ändringarna, endast voro afsedda att tjena till upplysning om, huru förhållandet skulle blifva — ett förhållande, som naturligtvis utan något särskildt beslut skulle komma att inträda. Men detta har blifvit af kamrarna uppfattadt så, som om utskottets mening varit att hemställa, att Riksdagen skulle besluta att hvad i dessa anmärkingar yttrats skulle iakttagas, och till följd deraf, att detta inträffat, har utskottet varit skyldigt att, då kamrarnes beslut

*Om
uppförande
å riksdagen
för år 1898
af beviljad
anslag till
en statsbana
från Krylbo
till Örebro.
(Forts.)*

*Om ändring
af §§ 16 och
18 riksdags-
ordningen.*

i dessa fall varit olika, inkomma med det förslag, som nu är fördraget.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 15 och 16 innevarande maj bordlagda memorial:

n:o 88, angående förhöjning för innevarande riksdag af det belopp, som anslagits till gratifikationer åt tjänstemän och vaktbetjente i riksdagens tryckeriexpedition, och

n:o 89, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarna statsutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda memorial n:o 87, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående i utskottets memorial n:o 86 gjorda hemställanden.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 14 och 15 innevarande månad bordlagda memorial n:o 29, i anledning af återremiss af vissa delar af utskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen.

Herr Cavalli: Jag får hemställa, att detta betänkande måtte punktvis föredragas, äfvensom att de särskilda paragraferna ej måtte uppläsas utan endast i ordningsföljd angifvas.

Denna hemställan bifölls.

Punkten 1.

De vid memorialet fogade delarne af den föreslagna bevillningsförordningen blefvo paragrafvis genomgångna och godkända, hvar-efter kammaren på gjord proposition, med bifall till utskottets hemställan att innehållet af 15 och 23 §§ i utskottets förut afgifna förslag till bevillningsförordning skulle helt och hållet ur förordningen utgå, förklarade utskottets i punkten 1 gjorda hemställan för öfrigt besvarad genom kammarens beslut vid genomgåendet af de vid memorialet fogade delar af författningsförslaget.

Punkterna 2—5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo bankoutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 14, i fråga om ändringar i bankoreglementet och tillämpningsstadgarna till aflöningsstaten.

Herr Moberg: Jag tager mig friheten hemställa, att betänkanudet måtte punktvis föredragas, äfvensom att de särskilda paragraferna ej måtte uppläsas utan endast i ordningsföljd angifvas.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1.

De i denna punkt omnämnda paragrafer i bankoreglementet blefvo hvar för sig genomgångna och godkända, hvarefter utskottets i punkten gjorda hemställen förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af de särskilda paragraferna.

Punkterna 2—6.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 14 och 15 innevarande maj bordlagda memorial n:o 15, med förslag till instruktion för nästa Riksdags bankoutskott, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 78, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

n:o 79, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

n:o 101, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättrad pension åt två från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade fanjunkare;

n:o 102, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning för naturaportion till underofficerare och vederlikar vid armén;

n:o 103, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från förre regementschefs-bostället Tegnaholm, 1½ mantal, i Tegnaby socken och Konga härad af Kronobergs län till utvidgning af skolhusplan;

n:o 104, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående byte af mark mellan kronan och Vesterviks stad;

n:o 105, i anledning af tre särskilda framställningar af Kongl. Maj:t om efterskänkande af kronans rätt till vissa danaarf;

n:o 106, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Fridafors fabriks aktiebolag af ett område af förra härads-höfdingebostället 1 mantal Karsahult n:o 1 i Kronobergs län;

n:o 107, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående med Ryssland afslutad konvention om samfäldt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torne elf;

n:o 108, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Hvetlanda bysamhälle af viss del af förra härads-höfdingebostället 1 mantal Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6 i Jönköpings län;

n:o 109, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Vexjö stad af mark hörande till förra landshöfdingebostället Kronobergs kungsgård n:o 1 om 3 mantal i Kronobergs län;

n:o 110, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godkännande af ett med Malmö stad ingånget aftal m. m.;

n:o 111, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar; och

n:o 115, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 116, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften; och

n:o 117, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande deklaration med Frankrike angående ordnande af de förenade rikenas traktatförhållanden med regentskapet Tunis.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 113, till Konnngen, angående afskaffande af lärareprof inför domkapitlen.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2) i utskottets betänkande n:o 25 angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

På framställning af herr talmannen medgaf kammaren, att utfärdade anslag, hvarigenom kammaren kallats att sammanträda kl. 7,30 e. m., finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 11,48 f. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 18 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial n:o 91, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 31, i anledning af väckt motion med förslag, att de i nu gällande förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst stadgade afgifts- och procentbelopp måtte af Riksdagen för år 1898 fastställas för att för följande års statsreglering tagas i anspråk; och

n:o 32, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevilningssummans utgörande.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 45 b, i anledning af Kongl. Maj:ts remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendommar.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2 i utskottets betänkande n:o 25, angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 74, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landförsvaret;

n:o 114, angående lönereglering för personalen vid statens järnvägar;

n:o 120, angående jernvägsanläggningar för statens räkning; och
n:o 121, angående anslag till verkställande af undersökning för
anläggning af statsbana från Gellivare till norska gränsen.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 118, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Upplästes och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 124, till Konungen, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; samt

n:o 125, till fullmäktige i riksbanken, med öfverlemnande af bankoreglementet.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 50, angående antagna hvilande grundlägsändringsförslag; samt

n:o 51, angående förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7,30 e. m.

Kammaren åtskildes kl. 2,10 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 18 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7,30 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 92, angående den nya riksstaten; och

n:o 93, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Kammaren åtskildes kl. 7,33 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 19 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

Upplästes en å Riksdagen uttagen stämning, så lydande:

Till Stockholms rådstufvurätt!

Anhålles om stämning å Riksdagen med påstående, att, då jag förskotterat öfver tjugutusen kronor och derföre icke erhållit någon afbetalning, Riksdagen måtte, sedan räntan för hvarje år lagts till kapitalet, åläggas att gälda det sålunda uträknade beloppet.

Stockholm den 15 maj 1897.

Joh. Adolf Thurgren.

Res.

»Riksdagen» stämmes i anledning af denna ansökning, att, vid laga påföljd, härstädes sig infinna tisdagen den 1 juni 1897 kl. 1 på dagen, Stockholms rådstufvurätts tredje afdelning, Götgatan n:o 1, den 17 maj 1897.

På rättens vägnar:

Rich. Öhnell.

Herr vice talmannen erhöi på begäran ordet och yttrade: Med anledning af den nyss upplästa stämningen, får jag vördsamt hemställa, att kammaren måtte besluta att uppdraga åt fullmäktige uti riksgäldskontoret att sjelfva eller genom ombud vid vederbörlig domstol å Riksdagens vägnar utföra och fullfölja den svarandetalan, som af ifrågavarande stämning föranledes.

Denna hemställan bifölls; och skulle Riksdagens kanslideputerade genom protokollsutdrag härom underrättas med anmodan att låta uppsätta och till kamrarna ingifva förslag till skrifvelse i ämnet till fullmäktige i riksgäldskontoret.

Vid föredragning af statsutskottets nedannämnda, under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 91, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

n:o 92, angående den nya riksstaten, samt

n:o 93, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Vid föredragning af bevillningsutskottets nedannämnda, nästlidne dag bordlagda betänkanden:

n:o 31, i anledning af väckt motion med förslag, att de i nu gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst stadgade afgifts- och procentbelopp måtte af Riksdagen för år 1898 fastställas för att för följande års statsreglering tagas i anspråk, samt

n:o 32, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 52, angående med Ryssland afslutad konvention om samfaldt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf;

n:o 53, angående kreditivsummorna;

n:o 54, rörande vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften;

n:o 55, rörande deklaration med Frankrike angående ordnande af de förenade rikenas traktatförhållanden med regentskapet Tunis;

n:o 56, angående ändrad lydelse af 3 § 13:o tryckfrihetsförordningen;

n:o 57, angående åtskilliga på grund af § 89 regeringsformen väckta frågor;

n:o 58, angående ändrad lydelse af §§ 16, 18 och 25 riksdagsordningen;

n:o 59, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 60, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster; samt

n:o 61, angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Tillkännagafs, att Kongl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla Riksdagens samtliga ledamöter att torsdagen den 20 innevarande månad efter förrättad gudstjenst sig å rikssalen infinna för att enligt 36 § riksdagsordningen af Kongl. Maj:t i nåder hemförlofvas.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 128, till Konungen, angående allmänna bevillningen;

hvar efter ett protokollsutdrag härom justerades.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7,30 på aftonen.

Kammaren åtskildes kl. 2,54 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 19 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7,³⁰ e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

- n:o 119, angående beräkningen af statsverkets inkomster;
 - n:o 122, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret;
 - n:o 123, med ny riksstat;
 - n:o 126, angående afsättning till arbetareförsäkringsfonden; samt
 - n:o 127, angående statsregleringen för år 1898 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp.
-

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag:

dels till Riksdagens skrivelse, n:o 129, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående uppdrag att å Riksdagens vägnar utföra talan i en rättegång;

dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- n:o 62, angående statsregleringen;
 - n:o 63, angående disposition af besparingarna å hufvudtitlarne;
 - n:o 64, angående låneunderstöd åt Uddevalla—Venersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag;
 - n:o 65, angående utbetalning af anslag till riksdags- och revisionskostnader; samt
 - n:o 66, angående allmänna bevillningen.
-

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 7,⁴⁷ e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 20 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Justerades protokollen för den 13 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragraf i riksdagsbeslutet, n:o 67, i afseende på statsregleringen och rörande de med statsverket gemenskap egande ämnen.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 10,47 f. m. till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af komministern i Hedvig Eleonora församling A. Leuwgren.

Efter gudstjenstens slut begaf kammaren sig till rikssalen, der jemväl Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet von Krusenstjerna uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Boström att å Kongl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen, samt talmännen, hvar för sig, framfört kamrarnes undersåtliga välönskningar och riksdagsbeslutet blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, förklarade, å Kongl. Maj:ts vägnar, hans excellens herr statsministern 1897 års lagtima riksdag vara avslutad.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och der intagit sina platser, framträdde grefve Sparre till talmansbordet och yttrade: Mine herrar! Innan vi åtskiljas, vill jag uttala ett hjertligt tack till Eder.

När riksdagen börjades, utbad jag mig stödet af edert förtroende, utbad jag mig att blifva omfattad och bedömd med välvilja. Vid

slutet af riksdagen tackar jag för att min nämnda anhållan blifvit i riklig mån uppfylld. Derigenom har talmansuppdraget blifvit för mig angenämt och lätt.

Jag kan vid detta tillfälle icke underlåta att fästa tanken derpå, att mitt mandat såsom riksdagsman nu är ute, och den tanken tränger sig fram, att måhända mitt afsked i dag till Eder är ett sista afsked. Jag känner mig deraf manad att till det tack, jag nyss uttalat, äfven lägga ett tack för de många förutvarande åren. Jag erinrar mig, med huru mycken vänlighet jag blifvit mottagen, med hvilken välvilja jag blifvit bedömd, och det är naturligt, att detta träder fram för tanken i närvarande ögonblick. Jag finner deri en särskild anledning att upprepa den anhållan jag i fjol uttalade, att hos Eder bevaras i vänligt minne, och jag ber Eder vara öfvertygade om, att jag icke skall glömma min tacksamhetsskuld.

Detta tal besvarades af herr Wærn i följande ordalag: Herr grefve! Första Kammaren vill, innan den åtskiljes denna riksdag, till eder uttala sin erkänsla för den stora skicklighet, med hvilken ni ledt förhandlingarna, och sin tacksamhet för den oförtrutna möda och det myckna arbete, ni dervid har nedlagt. Med hänseende särskildt till antydan i edra nyss uttalade slutord till kammaren, att det vore möjligt, att Eder verksamhet såsom riksdagsman skulle vara afslutad, få vi på det lifigaste uttrycka vår förhoppning, att så icke måtte vara händelsen. — Kammarens ledamöter uttala särskildt sin tacksamhet för den stora vänlighet, ni visat en hvar af dem, och anhålla att få vara i eder vänliga hägkomst inneslutna.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,¹⁵ e. m.

In fidem

A. v. Krusentjerna.

Fredagen den 28 maj.

Sedan jemlikt kammarens ordningsstadga genom annons i Post- och inrikes tidningar tillkännagifvits, att justering af kammarens vid riksdagens slut ojusterade protokoll komme att denna dag kl. 1 e. m. i kammarens kansli verkställas inför kammarens af Stockholms stad utsedde ledamöter, infunno sig på utsatt tid i kansli-lokalen herrar Törnebladh, Walldén och von Friesen.

Protokollet för aftonsammanträdet den 14 äfvensom protokollen för den 15, 16, 17, 18, 19 och 20 innevarande månad justerades.

Vid genomgående af det för sammanträdet på förmiddagen den 14 i denna månad hållna protokoll anmärktes, att herrar Ljungberg och Reuterswärd i sina af vederbörande notarier uppsatta sista anföranden vid behandlingen af Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge gjort ändringar, hvilkas behörighet kunde ifrågasättas. Med anledning häraf och då de närvarande funno önskligt, att något flere ledamöter måtte deltaga i behandlingen af detta ärende, uppsköts justeringen af sistnämnda protokoll till tisdagen den 1 nästinstundande juni klockan 2 e. m., hvartill behörig kallelse skulle utfärdas.

Härpå upplöstes sammanträdet.

In fidem

A. v. *Krusentjerna.*

Tisdagen den 1 juni.

Sedan genom annons i Post- och inrikes tidningar tillkännagifvits, att justering af det vid kammarens sammanträde på förmiddagen den 14 sistlidne maj hållna protokoll komme att, jemlikt beslut, fattadt vid sammanträde den 28 i nämnde månad, denna dag klockan 2 e. m. i kammarens kansli verkställas inför kammarens af Stockholms stad utsedde ledamöter, infunno sig på utsatt tid i kansli-lokalen herrar Törnebladh, Annerstedt, Björnstjerna, Walldén, Hammarskjöld, von Friesen och Nyström, Carl.

Efter det herr Björnstjerna utsetts till ordförande vid sammanträdet, genomgicks berörda protokoll, hvarvid herr *Annerstedt* tillkännagaf, att han, som icke närvarit vid det kammarens sammanträde, hvarom fråga nu vore, icke hade något att anföra i afseende å protokollet.

Herrar *Björnstjerna, Törnebladh, Walldén, von Friesen* och *Nyström, Carl*, förklarade, att herr Ljungberg vid genomläsning af sitt utaf vederbörande notarier uppsatta sista anförande i fråga om Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge gjort åtskilliga tillägg, delvis innefattande beskyllningar mot andra personer.

Herr *Törnebladh* tillkännagaf, att han, tveksam, huru långt justeringsmännens rätt vid sammanträdet sträckte sig, särskildt i fråga om uteslutande af gjorda tillägg, dock ansett sig kunna instämma i det gemensamma uttalandet.

Herr *Hammarskjöld* anförde, att i det af vederbörande notarier uppsatta referat af herr Ljungbergs nämnda yttrande herr Ljungberg gjort flera tillägg, delvis innehållande tadel och anmärkningar mot andra personers handlingssätt. Då herr Hammarskjöld ansåg det ej kunna tillåtas talaren att få i protokollet införa omdömen och åsigter, hvilka, såsom ej af honom vid sammanträdet uttalade, kammarens ledamöter saknat tillfälle att, om de så önskat, bemöta, fann herr Hammarskjöld det ursprungliga referatet böra i protokollet införas.

Vidkommande herr Reuterswårds sista yttrande vid behandlingen af Kongl. Maj:ts omförmälda förslag, förklarade herrar *Björnstjerna, Törnebladh, Walldén, Hammarskjöld, von Friesen* och *Nyström, Carl*,

Tisdagen den 1 Juni.

43 N:o 32.

att herr Reuterswärd vid genomläsning af vederbörande notaries derom aflemnade uppteckning vidtagit en utslutning i senare delen af yttrandet.

Öfriga delar af förevarande protokoll godkändes.

Då vidare ej förekom, upplöstes sammanträdet klockan 2,40 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.